

Фикҳ 184-дарс. Намознинг сифати (тўртинчи мақола)

10:26 / 13.05.2022 3584

هَلْ لَاحِظُونَ حَالَ صَلَاتِهِمْ إِذْ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ لَوْلَا يُرْسِلُ إِلَيْنَا سُلُوكًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا نَدْعُوهُ إِنَّا كُنَّا فِي الضَّلَالَةِ الْبَعِيدِ
رَطَّنَ فِي كَيْفِيَّةِ صَلَاتِهِمْ أَلَسْ لَاحِظُونَ حَالَ صَلَاتِهِمْ إِذْ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ لَوْلَا يُرْسِلُ إِلَيْنَا سُلُوكًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا نَدْعُوهُ إِنَّا كُنَّا فِي الضَّلَالَةِ الْبَعِيدِ
مُكَيِّدًا أَمْ نَدْعُوهُ لَوْلَا يُرْسِلُ إِلَيْنَا سُلُوكًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا نَدْعُوهُ إِنَّا كُنَّا فِي الضَّلَالَةِ الْبَعِيدِ
«وَدَيْبُؤْمُؤِي الْوَجْهِ صِلَإِ تَفْتَلِي لَفِ مُكْذَحْ أَمْ لَسْ إِذِ سَمُشِ لِي خُ بَانْدَا هَنَّ أَكْ
دُوَادُ وَبَأُو مَلْسُ مْ هَاوَرِ

Жобир ибн Самура розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан намоз ўқидим. Бас, қачон салом берсак, қўлларимиз билан «Ассалому алайкум, ассалому алайкум», дер (ишора қилар) эдик. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бизга назар солдилар-да:

«Сизларга нима бўлди? Қўлларингиз ила худди отнинг қимирлаб турган думига ўхшатиб ишора қиляпсизлар? Қачон бирортангиз салом берадиган бўлса, қўли билан имо қилмасин ва биродарига ўнг ва чап тарафдан салом берсин», дедилар».

Муслим ва Абу Довуд ривоят қилишган.

Аёл киши икки оёғини ўнг тарафдан чиқариб, чап думбаси билан ўтиради.

Чунки худди шу ҳолат унинг учун сатрлидир.

Кейин Ибн Масъудга ўхшаб ташаҳхуд ўқийди. Унга ҳеч нарсани зиёда қилмайди.

مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلِ لَيْلِ لُؤْسَرِ يَنْمَلَعُ لُؤْقِي هَنْعُ هَلَلِ يَضَرِدُوعُ سَمَنْبِ نَعِ
هَلَلُ تَائِحَاتِ لِنَارُقُلِ نَمَرُوسِ لِي نُمَلَعِي أَمَكْ دَهَشَاتِ لِهَيْفَكَ نَيْبِ يَّفَكَو
مَالَسِ لِهَاتِ أَرْبِ وَهَلَلِ أَمَحَرُ وَيَبَلِ أَيْ كَيْلَعُ مَالَسِ لِهَاتِ بِي طَلِ أَوْتِ أَوْلِ صِلِ أَوْ
هُدْبَعِ أَدْمَحُ مَنَ دَهَشِ أَوْ هَلَلِ أَلِ هَلِ أَلِ نَدَهَشِ أَوْ نِي حِلِ أَلِ دَابِعِ يَلَعِ وَأَنْ يَلَعِ
لَيْلِ بِنِ لِي عَيْ مَالَسِ لِهَاتِ لُقِ ضَبُقِ أَمَلِ فِ أَنْ يَنْ أَرْهَظَ نَيْبِ وَهَوْ هَلُ وُسَرِ
عَامَجَلِ أَوْ مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلِ

Ибн Масъуд розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам икки кафтим икки кафтлари орасида турганда менга худди Қуръондан сура ўргатганлари каби ташаҳхудни ўргатдилар:

«Ат-таҳиййаату лиллааҳи вас-солаваату ват-тоййибату, ассалааму алайка аййухан-набиййу ва роҳматуллоҳи ва барокаатуҳу, ассалааму алайна ва алаа ибодиллааҳис-солиҳийн. Ашҳаду аллаа илааҳа илаллоҳу ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуҳу ва расулуҳу». Ул зот орамизда эканликларида шундай эди. Қабз қилинганларидан кейин «Ассалому», дедик. Яъни алан Набиййи соллаллоху алайҳи васаллам».

Бухорий, Муслим, Абу Довуд, Термизий, Насоий ва Ибн Можалар ривоят қилишган.

Ташаҳхуднинг маъноси:

«Табриклар Аллоҳ учундир, салавот ва барча гўзал сўзлар ҳам. Эй Набий! Сенга салом, Аллоҳнинг раҳмати ва баракалари бўлсин. Аллоҳдан ўзга илоҳу маъбуд йўқ, деб шаҳодат келтираман. Албатта, Муҳаммад Унинг бандаси ва Расули, деб шаҳодат келтираман».

Шу ерда ташаҳхудда бўладиган, аммо ҳанафий уламолар қилиш ёки қилмаслик ҳақида турли фикр айтган бир амални ҳам эслаб ўтмоғимиз яхши бўлар.

يَفْسَلَجُ إِذِ الْمَسْوَءِ لَعَلَّ عُلَّ صُيَّبَنَّ لَنَا كَلَّا قَامُوهَ نَعْلُ لَلَّ يَضَرَّرْمُعَنْ بَلَّ عَ
رَاشْ أَوْ، أَلُّكُ هَعَبَاصَ أَضَبَقَوَ يَنْ مُمِّي لَلَّ وَذَخَفَ يَلَّ عَ يَنْ مُمِّي لَلَّ هَفَكَ عَضَوَةَ أَلَّ صَلَّ
هُ أَوْ. يَرْسُي لَلَّ وَذَخَفَ يَلَّ عَ يَرْسُي لَلَّ هَفَكَ عَضَوَةَ، مَاهُ بِلَّ يَلَّ تَ يَلَّ وَغَبَّ صِبَّ
يَرْخُ بِلَّ أَلَّ إِسْمُ خَلَّ

Ибн Умар розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон намозда ўтирсалар, ўнг кафтларини ўнг сонларига қўяр, бармоқларини тугиб, бош бармоқ ёнидаги бармоқлари билан ишора қилар эдилар. Чап кафтларини чап сонларига қўяр эдилар».

Бешовларидан фақат Бухорий ривоят қилмаган.

Ушбу ҳадиси шарифда ташаҳҳудда ўтириш ва унда қилинадиган ишлар ҳақида сўз кетмоқда.

Ташаҳҳудда ўтирганда ўнг кафтни ўнг сонга, чап кафтни чап сонга қўйиб ўтириш. Бармоқларни қиблага қаратиб ўтириш.

Ўнг қўл бармоқларини тугиб, бош бармоқ ёнидаги кўрсаткич бармоқ ила ишора қилиш.

Ўша бармоқни араб тилида «саббоба» дейилади.

Шунинг учун ташаҳҳудда қилинадиган ишорани ҳам «ишораи саббоба» дейилади.

«Ишораи саббоба» ташаҳҳудда «Ашҳаду аллаа илааҳа», деганда «Лаа илааҳа»ни айтаётганда кўрсаткич бармоқни юқорига кўтариш ва «иллаллоҳу»ни айтганда тушириш билан бўлади. Ўша бармоқни кўтаришда бошқа бармоқларни йиғиб олинади.

Баъзилар ушбу ривоятдаги «бармоқларини тугиб»ни ташаҳҳудга ўтиришда тугиб ўтиради, деб тушунганлар. Шунинг учун аввалдан қўлларини муштга ўхшатиб ўтиришади ва «Лаа илааҳа»га келганда кўрсаткич бармоқларини юқорига кўтаришади. Бармоқларни тугмасдан, уларни оддий ҳолатда қиблага қаратиб, уларини тиззага етказиб ўтириш кўпроқ маъқул бўлган.

«Саббоба» сўкиш деганидир. Бинобарин, «ишораи саббоба»нинг маъноси – «сўкиш ишораси» бўлади.

Ташаҳҳудда «Ашҳаду аллаа илааҳа иллаллоҳу»нинг «Лаа илааҳа»сида кўрсаткич бармоқни кўтариш шайтонни сўкиш бўлади. «Ишораи саббоба»ни қилиб, бармоқни тушириш шайтонни темир қамчи билан уришдек гап, дейилади.

Ишорани қилгандан сўнг намоз тамом бўлгунча ўша бармоққа қараб турилади. Ишораи саббоба пайтида тугилган бармоқлар намознинг охиригача ҳам ёзиб юборилмайди.

Баъзи уламоларимиз бу ишорани қилмасликни айтганлар. Аммо Ибн Ҳумом ва Али Қорий каби уламоларимиз: «Буни қилмаслик ривоят ва дироятга хилоф бўлади», деганлар.

Биз эса устози ўргатганлар қилсин, ўргатмаганлар қилмасин, аммо ихтилоф бўлмасин, деймиз.

(Давоми бор)

«Кифоя» китобининг биринчи жузи

асосида тайёрланди